

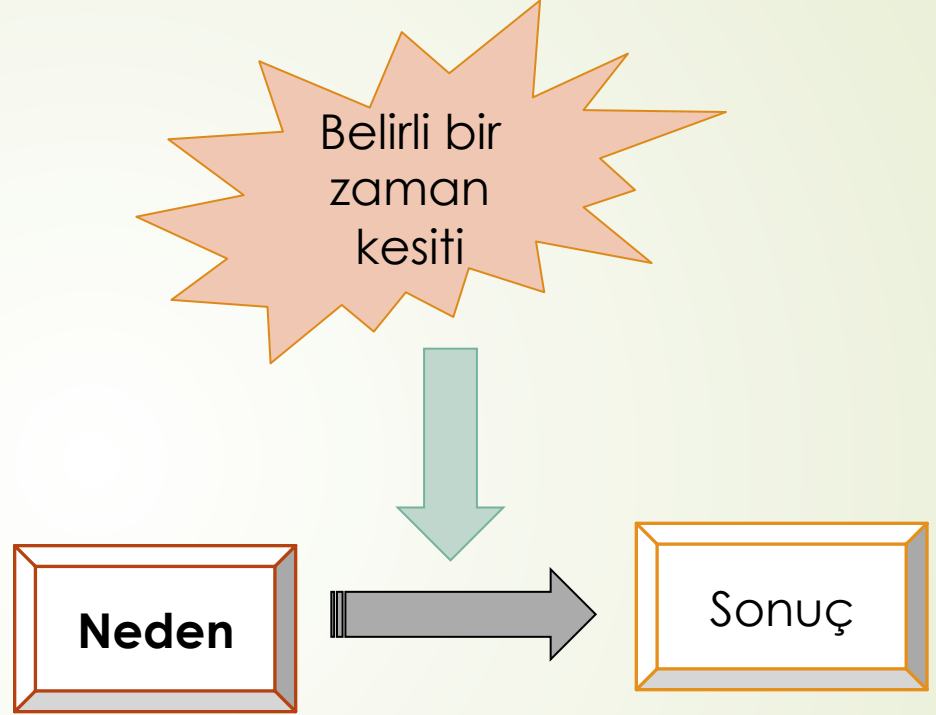
Kesitsel Araştırmalar

Kesitsel Araştırmalar

- Toplum saha taraması
- Prevalans araştırması
- Epidemiyolojik sűrveyans
- Durum saptama araştırmaları

Kesitsel Araştırmalar

- Belirli bir zaman kesitinde neden ve sonuç arasındaki ilişkinin birlikte incelendiği araştırmalardır.

Kesitsel Araştırmalar

- Kesitsel araştırmalar herhangi bir sağlık sorunu için risk altındaki toplumun tamamına ya da buradan seçilen bir örnek gruba, herhangi bir hastalığın ya da sağlık sorununun incelemenin yapıldığı zaman kesitindeki bulunma sıklığını; **başka bir deyişle «prevelansını»** belirlemek amacı ile yapılmaktadır.
- İncelenen sağlık sorunu ya da hastalığın çeşitli sosyodemografik faktörler ve sağlık sorununun ortaya çıkmasına neden olan olası etkenlerle ilişkisi araştırılır.
- Böylece neden-sonuç ilişkisi belirli bir zaman diliminde aynı anda birlikte araştırılmış olur.

Kesitsel araştırmalar

Neler oluyor?

Araştırılan konunun
içinde bulunduğu
zamanda «řu anda»

Kesitsel araştırmalar

- Kesitsel araştırmalar halk sağlığı sorunlarının boyutu ve hizmette önceliklerin belirlenmesi amacıyla kullanılan toplumsal tanı aracıdır.
- Sağlık hizmetlerinin planlanması, değerlendirilmesi ve yönlendirilmesinde veri elde etme aracı olarak en sıklıkla başvurulanan araştırma yöntemidir.
- Toplumun tümünde ya da belirli risk gruplarında anemi, hipertansiyon, kronik bronşit, jinekolojik hastalıkların prevalansı ve bunları etkileyen faktörleri saptamayı amaçlayan çalışmalar kesitsel çalışmalara örnek verilebilir.

Kesitsel araştırmalar

- Kesitsel araştırmalarda risk altındaki toplumun tümü ya da seçilen bir örnek üzerinde çalışıldığı için toplumu temsil eden analitik sonuçlara ulaşılabilir.
- Kesitsel araştırmalar bu yönü ile bazı durumlarda vaka-kontrol grubundan daha güvenilir sonuçlar verebilir.
- Çalışılan grubun büyük olması bazı durumlarda her konuya ilişkin bilgi toplanmasında engel oluşturabilmektedir.

Kesitsel araştırmalar

- Kesitsel araştırmalardan elde edilen prevalans, incelenen olayın belirli zaman içinde şüpheli etkenin farklı gruplarında meydana gelme, oluşma olasılığını yani gerçek insidans ve gerçek riskler hesaplanamadığı için elde edilen analitik bilgiler kohort araştırmalarına göre daha dikkatli yorumlanmalıdır.

Kesitsel araştırmalar

- Uygun bir olasılık örnekleme yöntemi ile toplumu temsil eden bir örnekleme yöntemi seçilir.
- Kontrol grubu ayrıca seçilmez.
- Risk altındaki toplumdan seçilen örnekte şüpheli «nedensel» faktörlerle karşılaşmış ve karşılaşmamış olanlardan, hasta olan ve olmayan (sağlam bireyler) birbirleri ile karşılaştırılır.
- şüpheli etkenle karşılaşmış olanların hastalık prevalansı bu etkenle karşılaşmamış olanların (kontrollar) prevalansı ile karşılaştırılmakta, arada önemli bir fark olup olmadığı saptanmaktadır.

► Prevalans= Belirtilen zamanda eski ve yeni tüm ya da sağlık durumuna sahip (vaka) olan kişi sayısı $\times 10^n$

Belirtilen zamanda risk altındaki toplum(kişi sayısı)

Risk altındaki toplum: Bir toplumda ya da iş yerinde etken(ler)le risklerle karşılaşan kitle ya da grup.

Nokta prevelans: Ani patlak veren bir sağlık durumunda eski ve yeni olguların popülasyona oranı» nokta prevalans hızıdır».

► **Dönem/süre prevalansı:** Tekrar eden ve ölümcül olmayan hastalıklar için kullanılır.

► **Dönem/süre prevalansı=** Belirtilen zamanda eski ve yeni tüm ya da sağlık durumuna sahip (vaka) olan kişi sayısı

Belirtilen zamanda risk altındaki toplum(kişi sayısı) x10n

Hayat boyu prevalans: Yaşamları boyunca hastalığa yakalanmış oldukları bilinen kişilerin toplam sayısıdır.

-
-
- Bir bölgede yaşayan 40 yaş ve üzeri 50000 kişide görülen hipertansiyon sayısının 1 Temmuz 2019 tarihinde 10000 kişi olduğu saptanmıştır. 31 Aralık 2019 tarihine kadar bu popülasyonda yer alan bireylerin 500'üne de hipertansiyon teşhisi konulmuş, 100 kişinin hipertansiyon nedeni ile öldüğü belirlenmiştir.
 - Nokta Prevalansı (1 Temmuz 2019): $10000/50000 \times 100 = \%20$
 - 2019 yılı dönem prevalansı= $10000+500-100/50000 \times 100 = \% 20.8$

Kesitsel araştırmaların «avantajları»

- Özellikle sağlıkla ilgili verilerin dzenli tutulamadığı toplumlarda toplumun sağlık sorunlarını kısa srede, ekonomik bir şekilde, hastalık sıklıklarını belirlemek için uygun yntemlerden biridir.
- Birden fazla sağlık sorunlarını saptamaya ynelik olarak yapılan kesitsel araştırmalar, diğer araştırma turlerine göre daha ekonomiktir.
- Aynı anda “bir”den fazla sorun araştırılabilir.
- Sonuçları topluma genellenebilir.
- Bulunan olgular vaka-kontrol çalışmalarında kullanılabilir.

Kesitsel araştırmaların «**dezavantajları**»

- Etken ve hastalık durumu aynı anda incelenir, karıştırıcı durumlar net belirlenemez.
- Hastalığın etkenle karşılaşma sonrasında ortaya çıkıp çıkmadığını tanımlamak zordur.
- Nedensel ilişki kurarken dikkatli yorumlamak ve değerlendirmek gerekir.
- Toplumda nadir görölen hastalıkların incelenmesi için uygun bir yöntem değildir.
- Kayıtlardan alınan verinin doğruluğu, bireylerden alınan verinin doğruluğunu hafıza faktörü gibi etmenler olumsuz etkileyebilir.
- Neden-sonuç ilişkileri açısından kohort çalışmaları kadar güvenilir olmayabilir.

Toplum saha araştırmaları eski anlayışa göre

- Amaç şüpheli hastaların sağlamdan ayrılmasıdır.
- Görünüşte sağlam olan bireylere uygulanan bazı testler, muayeneler ve diğer yöntemler uygulanarak henüz tanısı konulmamış bilinmeyen hastalıkların tanılanması.

Modern anlayışta toplum taramaları

- Hastalıklara yol açan risk faktörlerini, hastaları ve/veya olası hastaları prelinik/erken dönemde saptayarak bunları ortadan kaldırmayı, hastaların erken tedavilerini sağlayarak sekelleri önleme ve prognozu olumlu hale getirmek amacı ile yapılan primer ve sekonder korumaya yönelik tüm çalışmalardır.

Toplum taramalarının çeşitleri

- **Tüm toplum taramaları:** Herhangibir sağlık sorununun tüm toplumda taranmasıdır.
- **Çok amaçlı/aşamalı taramalar:** Bir taramada çeşitli tarama testleri kullanılarak birden fazla hastalığın taranmasıdır.
- **Risk grup taramaları:** Bir iş yerinde ya da yaşadığı ortamda belirli risklerle/etmenlerle karşılaşan kitle ya da grupların taranması.
- **Vaka bulma (oportunistik) taramaları:** Bir sağlık kurumuna herhangi bir nedenle başvuran kişilerde belirli hastalıkların taranmasıdır.

Taramaların yararlarını etkileyen faktörler

- Toplumun sağlıkla ilgili davranışı
- Toplumda aynı konu ile ilgili daha önceden yapılan taramalar
- Taramada kullanılan testin duyarlılığı (sensitivite)
- Taraması yapılan hastalığın prevalansı